

5. Kramarenko I. The problem of monitoring teaching chemistry / I. Kramarenko // Biology and chemistry at school, 2007. – № 5. – P. 52 – 54.
6. Afanasyeva O.M. Diagnostic kit for monitoring seserches of basic mathematical training 4 – 11 foms / edited. Ya.S. Brodskiy and O.L. Pavlova. – Ternopil: Educational book - Bogdan, 2005. – 256 p.
7. Introduction of monitoring the quality of education in schools of Zaporozhye region (for teachers and managers of educational institutions) / authors: V. Prikhodko, V.V. Tarasenko, etc. compilers: V.M. Prikhodko, V.V. Taranenko and etc. – Zaporizhzhya, 2006. – 52 p.
8. Dekhtyarenko S.G. Monitoring of the quality of education: secondary level training of students in chemistry. Grade 8: A Handbook for Teachers of Chemistry / S.G. Dekhtyarenko – Zaporizhzhya: Lips, 2011. – 128 p.
9. Dekhtyarenko S.G. Monitoring of the quality of education: secondary level training of students in chemistry. Grade 7: A Handbook for Teachers of Chemistry / S.G. Dekhtyarenko. – Zaporizhzhya: Lips, 2011. – 80 p.
10. Dekhtyarenko S.G. Monitoring of the quality of education: secondary level training of students in chemistry. Grade 9: A Handbook for Teachers of Chemistry / S.G. Dekhtyarenko. – Zaporizhzhya: Lip. / S.G. Dekhtyarenko. – Zaporizhzhya: Lips, 2011. – 188 p.

УДК [373.5.091:331.548](477)

ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ В СИСТЕМІ ДОВУЗІВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

Єщенко М.Г., здобувач

*Донбаський державний педагогічний університет,
вул. Г. Батюка, 19, м. Слов'янськ, Україна*

marinsv@rambler.ru

У статті подано ґрунтовний аналіз проблеми професійної орієнтації в системі довузівської підготовки. Розкрито роль профорієнтаційної роботи в системі довузівської підготовки. Доведено важливість свідомого вибору майбутньої професії для випускників та старшокласників ЗОШ. Схарактеризовано та уточнено поняття «професійна орієнтація». Виявлено основні складові профорієнтаційної роботи. Обґрунтовано необхідність професійної орієнтації серед старшокласників. Висвітлено досвід професійної орієнтації за часів УРСР. Узагальнено науковий доробок та систематизовано періоди становлення та розвитку вітчизняної професійної орієнтації в Україні.

Ключові слова: вибір професії, довузівська підготовка, професійна орієнтація, профорієнтаційна робота, старшокласник.

ИСТОРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОБЛЕМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОРИЕНТАЦИИ В СИСТЕМЕ ДОВУЗОВСКОЙ ПОДГОТОВКИ

Ещенко М.Г.

*Донбасский государственный педагогический университет,
ул. Г. Батюка, 19, г. Славянск, Украина*

marinsv@rambler.ru

В статье представлен обстоятельный анализ проблемы профессиональной ориентации в системе довузовской подготовки. Раскрыта роль профориентационной работы в системе довузовской подготовки. Подчеркнута важность сознательного выбора будущей профессии для выпускников и старшекласников ООШ. Дана характеристика и уточнено понятие «профессиональная ориентация». Указаны основные составляющие профориентационной работы. Доказана необходимость профессиональной ориентации среди

старшокласників. Отражен опыт профессиональной ориентации во времена УССР. Обобщен научный опыт. Систематизированы периоды становления и развития отечественной профессиональной ориентации в Украине.

Ключевые слова: *выбор профессии, довузовская подготовка, профессиональная ориентация, профориентационная работа, старшокласник.*

HISTORICAL ANALYSIS OF THE PROBLEM OF PROFESSIONAL ORIENTATION IN THE SYSTEM OF PRE-UNIVERSITY TRAINING

Yeshchenko M. G.

Donbas State Pedagogical Institution, General Batyuk Str., 19, Slovyansk, Ukraine

marinsv@rambler.ru

The article presents the grounded analysis of the problem of professional orientation in the system of pre-university training. The role of professionally oriented work in the system of pre-university training is given.

The establishment and development of professional orientation in Ukraine is a complicated, sometimes contradictory process, characterized by the alternating of the periods of decline and revitalization. Thus, in the study the author has singled out four stages of the development of professional orientation in the system of pre-university training, each of which is an important step in the development of the national professionally oriented work. The essence of the concept of professional orientation is specified and proved that professional orientation plays an important role in pre-university training of senior pupils and school leavers. It is professional orientation that helps the youth orient in the wide range of professions and make one of the most important choice in life – a choice of the future life.

The importance of conscientious choice of a future profession for senior pupils and school leavers is proved. As the right choice is one of the conditions of success of modern man, it contributes to the harmonious development during all man's life. On whether the chosen profession meets abilities, interests and inclinations of a pupil or this profession is in demand at the labor market, or it gives possibility of career growth depends the further life of man. But to realize and think over this choice is very difficult.

The notion "professional orientation" is characterized and specified. Professional orientation in the system of pre-university training is a long and consecutive process concerning a choice of a profession which is necessary to constantly improve according to the modern demands of the society, individual abilities of senior pupils using the modern possibilities of the informational technologies and modern means of professionally oriented work.

The basic components of professionally oriented work are defined. The necessity of professional orientation among senior pupils is grounded. School education is mainly oriented to providing with theoretical knowledge and does not orient to life and professional self-determination. Lately in school institutions professionally oriented work has weakened, the ties with plants and factories have been lost, it negatively influences on professional direction and development of professional self-awareness of the youth. The orientation of senior pupils to professional activity in the system of secondary comprehensive education, the youth in colleges and universities of different levels of accreditation need scientific rethinking.

The experience of professional orientation of the times of the USSR is lightened. Scientific achievements are generalized, the periods of formation and development of national professional orientation in the USSR are systematized.

Key words: *choice of profession, pre-university training, professional orientation, professionally oriented work, senior pupil.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Проблема усвідомленого визначення особистістю свого професійного майбутнього є важливою як для кожної конкретної людини, так і для всього суспільства загалом. У цих умовах виникає необхідність виховання особистості, здатної свідомо і правильно орієнтуватися на ринку праці. Адже правильний вибір професії – одна з умов успіху сучасної людини, який сприяє гармонійному розвитку особистості протягом усього життя. Від того, чи відповідає обрана професія здібностям, інтересам і нахилам учня, чи затребувана ця професія на ринку праці, чи дає вона можливість кар'єрного зростання, залежить подальше життя людини. Проте усвідомлено й обдуманно здійснити цей вибір дуже складно. Шкільна освіта спрямована здебільшого на забезпечення теоретичними знаннями й недостатньо орієнтує на життєве і професійне самовизначення. Останнім часом у навчальних закладах послабилася робота з профорієнтації учнів, втрачаються зв'язки з виробництвом, що негативно впливає на професійне спрямування та розвиток професійного самоусвідомлення молоді. Орієнтація старшокласників на професійну діяльність у системі

загальної середньої освіти, молоді в ПТНЗ та ВНЗ різного рівня акредитації потребує наукового переосмислення.

Розв'язати означену проблему можна різними засобами, але, передусім, шляхом організації різних форм довузівської підготовки абітурієнтів. Оскільки довузівська підготовка – це не тільки сходинка до здобуття вищої освіти, а й важливий етап у житті молоді людини на шляху до вибору та оволодіння професією, до подальшого розвитку особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких вперше порушено цю проблему і на які спирається автор. Протягом багатьох років, ще за часи радянської влади, перші практичні кроки реалізації професійної орієнтації підлітків здійснив педагог-організатор А. Макаренко. А проблему трудового виховання і профорієнтації учнівської молоді розглядали такі відомі педагоги, як В. Сухомлинський, Г. Костюк, В. Мадзігон, В. Маляко, Д. Парнов, К. Платонов, Є. Павлютенков, М. Пряжников, Д. Тхоржевський, С. Чистякова та інші.

Питання змісту та структури загальної профорієнтації розкрито у працях вітчизняних науковців К. Бондарчука, А. Волковського, М. Виноградова, О. Галкіна, А. Голомштока, К. Гуревича, І. Гусєва, Л. Дробиша, А. Журавльова, Н. Калугіна, Т. Кожана, Р. Кочетова, Н. Левитіва, В. Майбороди, А. Макаренка, А. Меньшикова, Н. Мітіна, Н. Муранової, В. Савченка, В. Симоненка, С. Сошенко, С. Чистякової, Б. Федоришина, Н. Федорової та ін.

Формулювання мети статті. Висвітлити особливості становлення і розвитку проблеми професійної орієнтації в системі довузівської підготовки у вищих навчальних закладах та уточнити поняття професійна орієнтація.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день професійна орієнтація як ніколи набула актуальності та відіграє надзвичайно важливу роль у довузівській підготовці старшокласників та випускників ЗОШ. Вивчення та осмислення теоретичної спадщини й практичного досвіду минулих часів сприяє пошуку подальших шляхів розвитку профорієнтації з урахуванням досягнень та помилок минулого.

Грунтовний аналіз наукової та історичної літератури з проблеми становлення та розвитку професійної орієнтації дозволив виокремити чотири її важливих етапи: перший етап (20-30-ті рр. ХХ ст.), другий етап (40-50 рр. ХХ ст.), третій етап (60-90 рр. ХХ ст.), четвертий етап (з 1991 р. і до сьогодення) [1]. Кожному з таких періодів притаманні свої проблеми та особливості, але кожен з них є важливим етапом до розбудови вітчизняної профорієнтаційної діяльності.

Перший етап (20-30-ті роки ХХ ст.) характеризується повною ліквідацією безробіття. Підготовка та розподіл робочої сили набули планового характеру. У процесі реформування освітньої системи було скасовано трудове навчання у школі. Як наслідок відбулося зниження інтересу до професійної орієнтації з боку держави та абсолютизація профконсультації і профвідбору [2].

В Україні у 1919 р. були зроблені перші кроки з пролетаризації вузів шляхом підготовки робітників до навчання у вищій школі. З цією метою у вузівських центрах України були організовані підготовчі семестри («нуль-семестри»), розраховані на три місяці. Їх відкриттю передувала велика агітаційно-роз'янювальна робота серед робітничої молоді. Так, у червні 1919 р. в Києві відбулися мітинги з цього приводу. У газетах друкувалися оголошення про організацію підготовчого семестру і повідомлення про запис бажаючих вчитися на ньому. Велика робота з організації «нуль-семестрів» проводилась в Одесі та Харкові, у Києві їх відкриття відбулося на початку липня 1919 р. [3, с. 50-51]. За даними досліджень Н. Гончарової, профорієнтаційна робота узгоджувалася з конкретним розподілом і спрямуванням підлітків на промислові підприємства та у професійні училища через спеціальні підприємства – профконсультаційні бюро, перше з яких було організоване в Ленінграді в 1927 році під керівництвом В. Бехтерева і займалося практичною діяльністю та

проводило наукові дослідження. В Україні вперше бюро профорієнтації було відкрито влітку 1928 року. У 20-30 роки ХХ ст. в Києві та Дніпропетровську були засновані мережі бюро з професійної консультації [4, с. 21-22]. У 1928 р. згідно «П'ятирічного плану масової комуністичної освіти на Україні» проводились роз'яснювальні роботи серед робітничо-селянської молоді щодо залучення її до педагогічних навчальних закладів, відбір дітей робітників і селян для навчання в педінституті. Хоча план і не виконувався в повному обсязі, та все ж при вузах, на підприємствах, у школах почали створювати підготовчі відділення, курси і робочі факультети, які фінансувалися державними, господарськими і громадськими організаціями. Робочі факультети, або робітфаки, розглядалися як попередня сходи́нка для підготовки широких мас трудящих до здобуття вищої освіти, тому в той час робітфаки були важливою складовою в системі довузівської підготовки [5, с. 70]. У 1929р. було реорганізовано робітфаки за принципом спеціалізації і цьолового призначення із закріпленням їх за відповідними галузевими Вишами.

Другий етап (40-50 роки ХХ ст.) – період перегляду багатьох концепцій профорієнтаційної роботи. Поряд із удосконаленням профорієнтації для молоді було здійснено відповідні заходи з надання допомоги у виборі професійного шляху для різних груп населення – дорослих, жінок, колишніх військовослужбовців, осіб з фізичними та розумовими вадами [1]. У цей час ВУЦВК і РНК УСРР затвердили нове «Положення про робітничі факультети», згідно якого при кожному вищому навчальному закладі створювали денний і вечірній робітфаки. Вечірні або змінні робітфаки почали функціонувати на великих промислових підприємствах, у радгоспах і колгоспах [5, с. 72]. Профорієнтаційна робота стала основною прерогативою державних установ. Надання повноцінних послуг було визнано законодавчо, й воно стало важливою функцією соціальної політики держави. Поширювалася концепція тісного взаємозв'язку профорієнтації з такими галузями соціальної політики держави, як освіта, професійна підготовка та перепідготовка кадрів і працевлаштування. Активніше використовують профінформаційний аспект, тобто професійна інформація повинна була стати важливою частиною процесу освіти та професійної підготовки. Починаючи з 50-х років ХХ століття, проблема професійної орієнтації в системі довузівської підготовки набула особливої актуальності, що призвело до поглибленої наукової діяльності, розробки значної кількості методологічних та практичних програм системи профорієнтації. Відкривалися і функціонували наукові інститути, центри, лабораторії. Вищезазначені досягнення в подальшому сприяли створенню центрів професійної орієнтації молоді, мережі районних профконсультаційних пунктів, кабінетів професійної орієнтації безпосередньо в закладах освіти та на підприємствах.

Третій етап (60-90 рр. ХХ ст.). Проблематика вибору професії стала складовою концепції професійного розвитку, тобто і в теорії, і в практиці утверджується динамічний, професійний підхід до профорієнтації. Значне місце відводиться прогнозуванню майбутньої діяльності. Застосовується комплексний міждисциплінарний підхід, наукова інтеграція результатів теоретичних і практичних досліджень у сфері професійної орієнтації в системі довузівської підготовки [1]. У 70-х рр. ХХ ст. вищі педагогічні навчальні заклади почали розробляти і застосовувати різні форми відбору і залучення до навчання талановитої молоді, організовуючи в колгоспах, радгоспах, на підприємствах гуртки, факультети, школи, класи майбутніх учителів, юних педагогів, математиків, біологів, істориків тощо. Одним із засновників зазначеної роботи був колектив Луганського педінституту, який у 1973 р. створив факультет майбутнього вчителя (надалі – ФМВ) за стаціонарно-заочною формою навчання. Відповідно до рішення колегії Міністерства освіти України відносно до питання «Про досвід роботи Ворошиловградського педінституту і органів народної освіти з профільної орієнтації молоді на педагогічну роботу» у квітні 1977 р., було створено ФМВ при Полтавському, Київському, Вінницькому, Ніжинському, Запорізькому, Миколаївському, Харківському та інших педвузах.

Вітчизняні науковці А. Сазонов, Н. Калугін, А. Меньшиков визначили професійну орієнтацію в системі довузівської підготовки як діяльність з підготовки молоді до вибору професії, у свою чергу соціально-професійну орієнтацію схарактеризували як підготовку молоді до вибору професії і свого місця в суспільстві [6]. З 1981 р. в Полтавському педагогічному інституті імені В.Г. Короленка було здійснено спробу перейти на принципово нову процедуру набору студентів за допомогою факультативів «Юний педагог». Цінність її полягала в тому, що школяри вже з VII класу починали знайомитися зі специфікою педагогічної професії, мали змогу психологічно готувати себе до неї, формувати необхідні для цього якості. Викладачі вищого навчального закладу, у свою чергу, отримували достатньо часу для зваженого відбору тих, хто дійсно мав задатки до вчительської діяльності, а не лише шкільні знання [7]. Українськими психологами під керівництвом професора Б. Федорішина було розроблено нову концепцію професійної орієнтації, яка знайшла широке втілення в навчальній роботі ВНЗ психолого-педагогічного профілю й у практиці профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю в системі довузівської підготовки. На думку вченого професійна орієнтація – це цілісна система, яка складається із взаємопов'язаних компонентів, об'єднаних спільністю цілей і єдністю управління: професійна освіта, професійна активізація, професійна психодіагностика, професійний відбір (добір), професійна адаптація і професійне виховання [8].

Цікавим також є досвід Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, що здійснював прийом абітурієнтів за рекомендаціями окремих вчителів. Ті педагоги, які заслужили довіру вищого навчального закладу і список яких щорічно оприлюднювався в педагогічній пресі, могли рекомендувати майбутніх студентів до зарахування на визначені спеціальності. Зазначена практика використовувалась й Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини [9].

З розвитком суспільного виробництва з середини 80-х років виникає необхідність у реформації галузі професійної орієнтації в системі довузівської підготовки. У 1984 році вийшла Постанова ЦК КПРС «Основні реформи загальноосвітньої та професійної школи», де окреме місце відводилося розвитку трудового навчання та профорієнтації молоді. Унаслідок цього, під керівництвом О. Апостолова було організовано більше 60 регіональних Центрів професійної орієнтації молоді, а в районах – велика кількість пунктів профконсультацій. У школах запроваджено курс «Основи виробництва. Вибір професії» та у 1986 р. створено державну службу профорієнтації молоді з перспективою подальшого вдосконалення [9].

Отже, зміна політичного напрямку побудови держави спричинила зростання свободи у суспільстві, що в свою чергу зумовило різке відродження і розвиток профорієнтації як у школі так і в системі довузівської підготовки.

У цей час відомий учений А. Голомшток зазначив, що професійну орієнтацію слід розглядати як складну, динамічну соціально-педагогічну систему, що включає вирішення складних теоретичних та практичних завдань, пов'язаних із вибором майбутньої професії. А загальна мета профорієнтаційної роботи полягає у формуванні усвідомленого фазового самовизначення на основі узгодженості особистих і суспільних інтересів у підготовці кадрів для виробництва, науки, культури, тобто досягнення певного оптимуму професійного самовизначення і потреби суспільства в кадрах [10].

У 90-х роках ХХ століття вітчизняні дослідники В. Горохов, Л. Коханова дійшли висновку, що «Професійна орієнтація та професійна консультація – це етапи, складові частини діяльності педагогів, психологів, лікарів та інших фахівців, спрямовані на підготовку молоді до свідомого вибору професії. Надання молоді інформації про різні професії, їх особливості, виховання стійких та глибоких інтересів до певної професії або групи професій з урахуванням особистих схильностей учнів. Поради та вказівки до вибору професії фахівців-консультантів. Термін «професійна орієнтація» використовувався у широкому сенсі та означав діяльність з підготовки молоді до вибору професії» [11].

У підході Є. Павлютенкова професійна орієнтація розглядається як комплекс взаємопов'язаних економічних, соціальних, медичних, психологічних та педагогічних заходів, спрямованих на формування професійного покликання; на виявлення здібностей, інтересів, придатності та інших факторів, що впливають на вибір професії або заміну сфери діяльності. Основними формами професійної орієнтації в системі довузівської підготовки є: професійна освіта, професійне самовизначення, професійне консультування, професійний відбір, професійна адаптація та ін. [12].

Новий поштовх для розвитку роботи над проблемами профорієнтації та профконсультування молоді у вітчизняній науці відбувся після проголошення незалежності України.

Четвертий етап (з 1991 р. і до сьогодні) пов'язаний як з політичними так і з економічними змінами, що відбулися в нашій країні. Ураховуючи позитивний досвід країн світової спільноти щодо використання професійної орієнтації як ефективного засобу протистояння безробіттю та рекомендації Міжнародної організації праці, Міністерство праці України прийняло рішення про створення державної системи професійної орієнтації як складової загального механізму впровадження активної політики зайнятості, а саме: були прийняті державними органами управління закони, концепції, програми й різні документи: Закон України «Про зайнятість населення» (1991) – у 1991 р. розпочалась активна робота із створення обласних, районних і міських центрів професійної орієнтації по всій республіці. Складовою подій даного періоду стало прийняття Верховною Радою закону «Про освіту», у якому було проголошено й нові пріоритети в діяльності системи освіти, орієнтованої на всебічний розвиток особистості та державної національної програми «Освіта» (Україна XXI століття). Також були прийняті Наказ «Про затвердження Державного класифікатора України» (1995); Постанова «Про Концепцію професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації незайнятого населення» (1996), «Концепція державної системи професійної орієнтації населення» (2008). Висока значущість проблеми професійної орієнтації зумовила широкомасштабну розробку різних її аспектів. Так, у цей час з'являється багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених присвячених проблемі професійної орієнтації, що сприяло появі різних підходів до розуміння її сутності.

Відомий науковець М. Пряжников визначив професійну орієнтацію як систему заходів, спрямованих на включення індивіда у світ праці, що включає: 1) професійну освіту, інформування про світ професій; 2) професійне виховання, вироблення професійно важливих особистісних якостей (працездатність, відповідальність); 3) професійне консультування. Вибір професії передбачає орієнтацію конкретної особистості на певну спеціальність. На практиці вибір професії здійснюється з урахуванням галузевих потреб, конкретного підприємства або організації [13].

К. Гуревич подає дещо інше розуміння поняття «професійна орієнтація». Учений характеризує її як різновид соціальної допомоги людині, яка передбачає адекватне співвідношення індивідуальних особливостей та здібностей людини із соціальними запитами суспільства. Її результат – самовизначення особистості, усвідомлений вибір професії, який дозволяє людині стати висококваліфікованим фахівцем.

Н. Мітіна довела, що пріоритетними завданнями профорієнтаційної роботи з молоддю в системі довузівської підготовки є вивчення теорії профорієнтації, що включає в себе: розгляд її об'єктів, принципів, форм, методів, напрямів, критеріїв ефективності; вивчення способів планування профорієнтаційної роботи; оцінка діяльності по вирішенню проблем, пов'язаних з соціально-професійною адаптацією молоді.

На думку науковця Д. Закатнова у структурі професійної орієнтації слід виділяти також професійний підбор, який передбачає систему роботи з надання людині порад і допомоги щодо прийняття нею рішення про вибір конкретного виду професійної діяльності, який би максимально відповідав суб'єктивним і об'єктивним умовам професійного самовизначення,

перспективам подальшого розвитку даної особистості та її успішній реалізації в професійній діяльності, і професійну адаптацію – яка включає комплекс заходів з пристосування людини до змісту й умов конкретного виду трудової діяльності. Для ряду спеціальностей і професій, які висувають підвищені вимоги до якостей особистості або стану здоров'я людини, необхідним є професійний відбір, за результатами якого робиться висновок про придатність людини до певного виду діяльності [14]. У рамках соціально-педагогічного підходу науковець Д. Парнов визначив профорієнтацію як систему соціальних, економічних, психологічних, педагогічних, медичних положень, що складають технологію соціально-педагогічної підтримки учнів з виявлення та розвитку їх сфери здібностей, професійно важливих якостей тощо [15]. На основі ґрунтовного аналізу та узагальнення наукових поглядів різних авторів ми дійшли висновку, що професійна орієнтація в системі довузівської підготовки – це тривалий і послідовний керівний процес з вибору професії, який слід постійно вдосконалювати відповідно до сучасних вимог суспільства, на підставі індивідуальних здібностей старшокласників з використанням сучасних можливостей інформаційних технологій та сучасних засобів профорієнтаційної роботи.

Отже, зміна уявлень суспільства про цілі, завдання, методи, форми і сутність профорієнтації сприяли появі різних визначень поняття «професійна орієнтація». Кожне з них відбиває важливі аспекти профорієнтації, виділяє певні функції, указує на практичний або теоретичний рівень її розвитку, розглядає її з позиції педагогіки, психології, соціології та інших наук.

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, дослідження проблеми професійної орієнтації в системі довузівської підготовки носить багатоаспектний характер. Становлення й розвиток професійної орієнтації на теренах України є складним, часом суперечливим процесом, що характеризується чергуванням періодів активізації та спаду. Так, у ході дослідження виокремлено чотири етапи розвитку професійної орієнтації в системі довузівської підготовки, кожен з яких є важливим кроком до розбудови вітчизняної профорієнтаційної роботи. Уточнено сутність поняття професійна орієнтація та доведено, що професійна орієнтація відіграє важливу роль у довузівській підготовці старшокласників та випускників ЗОШ. Установлено, що професійна орієнтація допомагає молоді зорієнтуватися в багатому спектрі професій та зробити один із важливіших виборів свого життя – вибір майбутньої професії.

Сьогодні триває подальший розвиток проблеми профорієнтації молоді в системі довузівської підготовки, проте питання вдосконалення та запровадження нових форм і методів проведення профорієнтаційних заходів є актуальними й потребують подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авдеев Л.Г. Стан та перспективи розвитку професійної орієнтації в Україні : наук.-метод. посіб. для працівників служби зайнятості / Л.Г. Авдеев. – К. : ПК ДСЗУ, 2012. – 64 с.
2. Авдеев Л. Г. Професійна орієнтація: народження, становлення, розвиток / Л. Г. Авдеев // Ринок праці та зайнятість населення. – 2010. – № 2. – С. 16–20.
3. Вища школа Української РСР за 50 років : у 2 ч. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1967. - Ч. 1. – С. 395.
4. Гончарова Н.О. Основи професійної орієнтації. Н.О. Гончарова / За ред. В.М. Моргуна. – Навчальний посібник. – К. : Видавничий дім «Слово», 2010. – 168 с.
5. Майборода В.К. Вища педагогічна освіта в Україні. Історія, досвід, уроки (1917-1985 рр.) : [монографія] / В.К. Майборода. – К., 1992. – 196 с.
6. Калугин Н.И. Профессиональная ориентация учащихся / Н.И. Калугин, А.Д. Сазонов, В.Д. Симоненко – М. : Просвещение, 1983. – 191 с.

7. Кузь В.Г. Педагогічна профорієнтація учнів загальноосвітніх шкіл та механізм їх відбору на педагогічні спеціальності : Метод. рек. Для вчителів шкіл, викладачів пед. інст. та універ., пед. фак. вищих навч. закладів / Укл. : В.Г. Кузь, О.М. Коберник, В.Ф. Мішкурова та ін. – К. : Наук. світ, 2004. – 43с.
8. Федоришин Б.А. Система профинформационной работы со старшеклассниками. / Б.А. Федоришин. К., 1988. – С. 23-30.
9. Пряжникова Е. Поучительная история о развитии профессионального самоопределения в России / Е. Пряжникова // Школьный психолог. – 2000. – № 24. – С. 25 – 30.
10. Ботякова Л.В. Учебно-методичний кабінет професійної орієнтації : Книга для вчителя / Л.В. Ботякова, А.Е. Голомшток, С.С. Гриншпун і ін. М. : Освіта, 1986 – 112 с.
11. Горохов В. Основы непрерывного образования в СССР / В. Горохов, Л. Коханова – М. : Высшая школа, 1987. – 383 с.
12. Павлютенков Є.М. Управление профессиональной ориентацией в общеобразовательной школе / Є.М. Павлютенков // Владивосток : Изд-во Дальневост. ин-та, 1990. – 176 с.
13. Пряжников. Н. Пространство самоопределения: как помочь подростку найти себя и профессию : [типологии проф. самоопределения] / Н. Пряжников // Воспитат. работа в школе. – 2007. – № 3. – С. 39–46.
14. Закатнов Д.О. Професійна орієнтація молоді. Стан і проблеми професійної орієнтації / Д.О. Закатнов // Все для вчителя : Інформаційно-практичний бюлетень. - 2009. – №7/8.
15. Парнов Д.А. Социально - педагогический компонент профессиональной ориентации школьников / Д.А. Парнов // Социальная педагогика. – 2011. – №6. – С.107-114.

REFERENCES

1. Avdyeyev L.H. Stan ta perspektyvy rozvytku profesiynoyi oriyentatsiyi v Ukrayini : nauk.-metod. posib. dlya pratsivnykiv sluzhby зайнятості / L.H. Avdyeyev. – К. : ІПК ДСЗУ, 2012. – 64 р.
2. Avdyeyev L. H. Profesiyna oriyentatsiya : narodzhennya, stanovlennya, rozvytok / L. H. Avdyeyev // Rynok pratsi ta зайнятості населення. – 2010. – № 2. – Р. 16–20.
3. Vyshcha shkola Ukrayins'koyi RSR za 50 rokiv: u 2 ch. – К. : Vyd-vo Kyiv. un-tu, 1967. - CH. 1. – Р. 395.
4. Honcharova N.O. Osnovy profesiynoyi oriyentatsiyi/ Za red. V.M. Morhuna. – Navchal'nyy posibnyk. – К.: Vydavnychyy dim «Slovo», 2010. – 168 p.
5. Mayboroda V.K. Vyshcha pedahohichna osvita v Ukrayini. Istoriya, dosvid, uroky (1917-1985 rr.): [monohrafiya] / V.K. Mayboroda. – К., 1992. – 196 p.
6. Kalugin N.I. Professional'naya oriyentatsiya uchaschikhsya. / N.I. Kalugin, A.D. Sazonov, V.D. Simonenko – М. : Prosveshcheniye, 1983. – 191 p.
7. Kuz' V.H., Kobernyk O.M., Mishkurova V.F. Pedahohichna proforiyentatsiya uchniv zahal'noosvitnikh shkil ta mekhanizm yikh vidboru na pedahohichni spetsial'nosti / Metod. rek. Dlya vchyteliv shkil, vykladachiv ped. inst. ta univer., ped. fak. vyshchikh navch. zakladiv / Ukl.: V.H. Kuz', O.M. Kobernyk, V.F. Mishkurova ta in. – К.: Nauk. svit, 2004. – 43 p.
8. Fedorishin B.A. Sistema profinformatsionnoy raboty so starsheklassnikami. / B.A. Fedorishin // К., 1988. – Р. 23-30.
9. Pryazhnikova Ye. Pouchitel'naya istoriya o razvitiі professional'nogo samoopredeleniya v Rossii / Ye. Pryazhnikova // Shkol'nyy psikholog. – 2000. – № 24. – Р. 25– 30.

10. Botyakova L.V., Holomshtok A.E., Hrynshpun S.S. Uchbovo-metodychnyy kabinet profesiynoyi oriyentatsiyi: Knyha dlya vchytelya / L.V. Botyakova, A.E. Holomshtok, S.S. Hrynshpun i in. // M.: Osvita, 1986-112 p.
11. Gorokhov V., Kokhanova L. Osnovy nepreryvnogo obrazovaniya v SSSR / V. Gorokhov, L. Kokhanova – M.: Vysshaya shkola, 1987.-383 p.
12. Pavlyutenkov Ê.M. Upravleniye professional'noy oriyentatsiyey v obshcheobrazovatel'noy shkole / Ê.M. Pavlyutenkov. // Vladivostok: izd-vo Dal'nevost. in-ta, 1990. – 176 p.
13. Pryazhnikov. N. Prostranstvo samoopredeleniya: kak pomoch' podrostku nayti sebya i professiyu : [tipologii prof. samoopredeleniya] / N. Pryazhnikov // Vospitat. rabota v shkole. – 2007. – № 3. – P. 39–46.
14. Zakatnov D.O. Profesiyna oriyentatsiya molodi. Stan i problemy profesiynoyi oriyentatsiyi [Tekst] / D.O. Zakatnov // Vse dlya vchytelya : Informatsiyno-praktychnyy byuleten'. - 2009. - N7/8.
15. Parnov D.A. Sotsial'no - pedagogicheskyy komponent professional'noy oriyentatsii shkol'nikov. / D.A. Parnov // Sotsial'naya pedagogika. – 2011. – №6. – P.107-114.

УДК 373.2/.3:37.013.77

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Калюжна Є.М., Ляхова Ю.С.

Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

epsi@meta.ua

Статтю присвячено проблемі психологічного супроводу наступності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти. Розглянуто питання необхідності досягнення узгодженості між освітніми технологіями, змістом і методами психолого-педагогічної діяльності. Наголошено на особливій значущості методологічних напрямів дошкільної й початкової освіти, у яких було б ураховано не лише принципи реалізації наступності, а й забезпечено подальший розвиток актуальних аспектів наступності у вихованні особистості в дошкільній та початковій ланках. Висвітлено теоретичні і практичні аспекти діяльності психологічної служби на етапі переходу дітей із дошкільного закладу в початкову школу.

Ключові слова: наступність, психологічний аспект наступності, психологічний супровід.

ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ ДОШКОЛЬНОГО И НАЧАЛЬНОГО ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Калюжная Е.Н., Ляхова Ю.С.

Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, Запорожье, Украина

epsi@meta.ua

Статья посвящена проблеме психологического сопровождения преемственности дошкольного и начального звеньев в системе непрерывного образования. Рассмотрен вопрос необходимости достижения согласованности между образовательными технологиями, содержанием и методами психолого-педагогической деятельности. Отмечена особая значимость методологических направлений дошкольного и начального образования, в которых были бы учтены не только принципы реализации преемственности, а и обеспечивалось дальнейшее развитие актуальных аспектов преемственности в воспитании личности в дошкольном и начальном звеньях. Освещены теоретические и практические аспекты деятельности психологической службы на этапе перехода детей из дошкольного учреждения в начальную школу.

Ключевые слова: преемственность, психологический аспект преемственности, психологическое сопровождение.